

אור השבת

בנשיאות הרב יצחק דוד, גרוסמן שליט"א רב העיר נשיא המוסדות

פרשת ואלה השפ"ח גליון יג'

אין רע יורד מן השמים: בתחילת הפרשה נאמר (ו, ב) 'וידבר אלוקים אל משה ויאמר אליו אני ה' . והתמיהה עולה מאליה מדוע פתח הכתוב בשם 'אלוקים' וסיים בשם 'הוי"ה', ואף עצם הפסוק צריך ביאור וכי עד עתה לא ידע משה כי כי 'אני ה', והלוא דיבר עימו רבות כפי שנזכר בפרשה הקודמת, ומהו ההודעה 'ויאמר אליו אני השם'. והאריכו מפרשי התורה בביאור דברי הכתוב. ורש"י מבאר וידבר אלוקים אל משה – דיבר אתו משפט על שהקשה לדבר ולומר למה הרעותה לעם הזה. ויאמר אליו אני השם – נאמן לשלם שכר טוב למתהלכים לפני בתמים ולא לחנם שלחתיך כי אם לקיים דברי שדברתי לאבות הראשונים. וביאור הדברים הוא שהנה נאמר בסוף פרשת שמות שבאו משה ואהרן אל פרעה ואמרו אליו שישלח את בני ישראל, ופרעה מיאן לדבריהם ואף הכביד העבודה על העם [שציווה את הנוגשים בעם שלא יוסיפון לתת תבן לצורך הכנת הלבנים], ועל כן אמר משה לפני הקב"ה 'למה הרעותה לעם הזה למה זה שלחתי, ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך' (ה, כב-כג). וכנגד זה נאמר 'וידבר אלוקים אל משה', שכידוע שם 'אלוקים' מורה על מידת הדין, והקב"ה הוכיח את משה במשפט ובמידת הדין על שאמר למה הרעותה. והוסיף לומר לו אני השם – שהנני נאמן לשלם שכר טוב, ולא לחנם שלחתיך וכו'.

אך עדיין לא התיישבה היטב תשובתו של הקב"ה למשה 'לא לחנם שלחתיך', שסוף סוף עדיין קשה מדוע באמת הרע לעם הזה מאז באתי לדבר בשמך, ואף שאין הקב"ה עושה דבר בחינם וללא סיבה ח"ו, אך מכל מקום קושיית משה במקומה עומדת למה הרעותה לעם הזה, ומהו שהשיב הקב"ה אני השם.

אלא כך הוא ביאור הדברים, שהנה הקב"ה הוא מקור החסד והרחמים, וטוב ה' לכל, וכמאמר הכתוב (איכה ג, לח) 'מפי עליון לא תצא הרעות', שאין רע יורד מן השמים ח"ו כי מדרך הטוב להיטיב לבריותיו, אלא שנסתרים דרכי השם, שלעיתים נדמה לאדם בעיני הבשר ובקוצר דעתו כי מן השמים מריעים לו והוא בצרה גדולה, אך לאמיתו של דבר אין זה צרה אלא חסד ורחמים, אלא שאין בשכל האדם להשיג ולהבין את הטובה בדבר. ועליו להאמין באמונה שלימה שכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, ולהתחזק בכל צרה וצרה שגם זו לטובה, ואדרבה הצרה עצמה היא הקדמת הרפואה למכתו, אלא שהיא בהסתר בכדי להעמידו בניסיון האם יתחזק באמונה הטהורה או שמא ח"ו יתרעם על הנהגת הבורא יתברך.

וכך כתב הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זי"ע בעל התניא (אגרת הקודש, יא) וזה לשונו: וכשיתבונן האדם בעומק הבנתו ויצייר בדעתו היותו מאין בכל רגע ורגע ממש, היאך יעלה בדעתו כי רע לו או שום יסורים מבני ח"ו ומזוני או

שאר יסורין בעולם, הרי האין שהוא חכמתו ית' הוא מקור החיים והטוב והעונג והוא עדן שלמעלה מעוה"ב רק מפני שאינו מושג, ולכן נדמה לו רע או יסורים, אבל באמת אין רע יורד מלמעלה והכל טוב שאינו מושג לגודלו ורב טובו. וזה עיקר האמונה שבשבילה נברא האדם להאמין דלית אתר פנוי מיניה ובאור פני מלך חיים, וע"כ עוז וחרוה במקומו הואיל והוא רק טוב כל היום. וע"כ ראשית הכל שישמח האדם ויגל בכל עת ושעה, ויחיה ממש באמונתו בה' המחיה ומטיב עמו בכל רגע. ומי שעצב ומתאונן מראה בעצמו שיש לו רע ויסורין וחסר לו איזה טובה והרי זה ככופר ח"ו, וע"כ הרחיקו מדת העצבות מאוד חכמי האמת, אבל המאמין לא יחוש משום יסורין בעולם וכו'. כי עיקר בריאת האדם בעוה"ז הוא לנסותו בנסיונות אלו ולדעת את אשר בלבבו וכו'. עכ"ל.

זכר צדיק לברכה – לקראת יום ההילולא של הרה"ק 'הבאבא סאלי' רבי ישראל אבוחצירא זי"ע

ביום חמישי הבא עלינו לטובה יחול יום ההילולא של הבאבא סאלי הקדוש – רבינו ישראל אבוחצירא זכותו תגן עלינו, אשר זכינו להתקרב אליו עד מאוד, ואף לקח בידיו הקדושות את ידיי והכניסן לתוך זקנו בחביבות ואמר לי: אני לא אשכח אותך לא בעולם הזה ואף לא בעולם הבא.

ולכאורה יש להקשות מדוע יום השנה להסתלקות הצדיק נקראת בשם 'יום ההילולא', והלא 'הילולא' משמעותה שמחה, ולשמחה מה זו עושה. אלא מבואר בספרים הקדושים, כי בכל שנה ושנה באותו יום בו עלתה נשמתו הטהורה לגנזי מרומים שוררת שמחה גדולה בשמיים ממעל, שביום זה נזכרים כל מעשיו הטובים שעשה עלי אדמות, והקב"ה מתפאר בפני המלאכים ראו עד היכן יכול ילוד אשה להשיג בעבודתו הקדושה לעשות רצוני בלבב שלם.

וביום הילולת הבאבא סאלי משתקף בשמים עבודת השם של אותו צדיק במסירות נפש, עבודה תמה ונשגבה בכל העניינים. אין בידנו היכולת והזמן להאריך ולספר בגדולתו של הצדיק, אלא נזכיר ראשי פרקים בלבד למען נוכל לשאוף מתי יגעו מעשינו למעשיו ולו בנגיעה קלה בעלמא. כל ימיו עמל בלימוד התורה מתוך יגיעה עצומה, ושנים רבות הסתגר בעליית בית ולמד י"ח שעות ביממה, ואכן נגלו לפניו כל תעלומות ושלט בכל חלקי התורה, והיה ידוע כאחד הדיינים המומחים ביותר. ומי יוכל לתאר כיצד סיגף את עצמו בצומות וזיכך את גופו בסיגופים להתקדש ולהיטהר ביותר, ואף היה מתענה בימי השובבי"ם משבת לשבת עד שכחש בשרו לגמרי וכל גופו הקדוש הצטמק מרוב התעניות, וכפי שהעידו על כך משמשיו המסורים.

כל ימיו העתיר בתפילה בעד כלל ישראל והיה עמוד צלותהון דישראל, וכפי שכונה בשם הבאבא סאלי שמשמעותו היא אבא שמתפלל. והרגישו ממש כיצד השכינה שורה עליו במשך היום כולו. ובכח עבודתו הקדושה זכה לפעול ישועות בקרב הארץ, וככל היוצא מפיו יעשה ולא נפל דבר אחד מדבריו אחר כידוע לכל. ובקדושתו הנשגבה לא היה ביכולתו לסבול חטא ועוון.

נביא בזאת סיפורים אחדים המלמדים על הכלל כולו. *תחילת התקרבותי אליו היה בעת היותי נער כבן ט"ז שנים, ולקחני אחי הרה"צ רבי בן ציון שליט"א עמו לחזות בפני הקודש, וביקש אחי מהבאבא סאלי שיברכו שיזכה להקים ביתו בטרם הגיעו לשנת העשרים, ואכן ברכו על כך כשהוא מוסיף לומר אלי 'ואתה מיד אחריו', ואכן כך היה שזמן מועט לאחר נישואי אחי התארסתי בשעה טובה.

*בתו של אחד ממקורביו הרה"ח רבי מנשה שטרן מלונדון נפלה וקבלה מכה חזקה בראשה ואבדה את הכרתה ונפלה לתרדמת, והרופאים אמרו נואש ושאין לה תקוה רח"ל. הלה התקשר אל אחי רבי בן ציון שליט"א ובקשו

שיכנס אל הבאבא סאלי להזכירה ולבקש רחמים בעדה. ואכן מיד נסע אחי אל הבאבא סאלי, ואף שדרכו של הבאבא סאלי שלא לקבל אנשים ביום שישי אך לכבודו של אחי הכניסוהו, ועמד הבאבא סאלי באותה שעה באמצע התפילה והזכיר בפניו רבי בן ציון את שם החולה ואת מצבה, לאחר זמן מועט סימן הבאבא סאלי בידי הק' כי התקבלה תפילתו, ואכן באותו הרגע ממש התעוררה וניצלה ממות לחיים.

* מקורבו איש החסד הרה"צ רבי יוסף דייטש זצ"ל הזכיר בפניו את זוגתו של הרב פרנקפורטער מצרפת שחלתה ושכבה ללא הכרה, מיד נזעק הבאבא סאלי ואמר הלא אביה ריפא את מאור עיניי והנני חייב לו הכרת הטוב על כך, ובודאי תתרפא, ואכן מיד שבה אליה הכרתה.

* פעם נכחתי במחיצתו ונכנסה משפחה מצרפת להתברך מפה קדשו, החל הבאבא סאלי לזעוק 'אוי, אוי, לא שומרים שבת', והנה אותם אנשים היו נראים כאנשים שומרי תורה ומצוות, ויצאתי אחריהם לברר אצלם מדוע כה נאנח הבאבא סאלי, השיבו לי בתדהמה מאיפה הרב יודע שכבר חללנו שבת פעמיים...

מבואר בזוהר הקדוש שהצדיקים מתעלים אחר פטירתם והם נמצאים בכל העולמות, ויש להם כח לפעול ישועות יותר מבחייהם. ועצם הזכרת שמם כבר משפיעה שפע רוחני, וכלשון הכתוב 'זכר צדיק לברכה' – הזכרת הצדיק והעלאת זכרונו מביאה עימה את הברכה, ובפרט ביום ההילולא שמתעורר ביותר כוחו של הצדיק. ועל כן נתחזק כולנו ללכת בדרכיו הקדושים, נלמד לעילוי נשמת רבינו הקדוש רבי ישראל בן רבינו רבי מסעוד אבוחצירא, ונתפלל שזכותו תעמוד לנו, וכשם שבחיי עמד תמיד בתפילה לישועת הכלל כן ימליץ עלינו זכות בשמיים שניוושע בפקודת ישועה ורחמים. ואם בחייו תמיד ציפה לגאולה השלימה, וכפי שהיה אומר וחוזר בלי סוף כי הנה הוא בא, הרי נתפלל שיעור רחמים לפני אבינו שבשמים שנזכה בקרוב ממש לגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

ספר התניא קדישא: דהינו שזאת ישיב אל לבו לנחמו בכפלים, אחר הדברים והאמת האלה הנזכרים לעיל, לאמר ללבו: אמת הוא כן בלי ספק, שאני רחוק מאד מה' בתכלית ומשקץ ומתעב וכו'. אך כל זה הוא אני לבדי, הוא הגוף עם נפש החיונית שבו. אבל מכל מקום יש בקרבי חלק ה' ממש, שישנו אפלו בקל שבקלים, שהיא נפש האלהית עם נצוץ אלקות ממש המלבש בה להחיותה; רק שהיא בבחינת גלות. ואם כן אדרבה, כל מה שאני בתכלית הרחוק מה' והתעוב ושקוץ, הרי נפש האלהית שבי בגלות גדול יותר, והרחמנות עליה גדולה מאד. ולזה אשים כל מגמתי וקפצי להוציאה ולהעלותה מגלות זה להשיבה אל בית אביה כנעוריה, קדם שנתלבשה בגופי, שהיתה נכללת באורו! יתברך ומיחדת עמו בתכלית. וגם עתה כן תהא כלולה ומיחדת בו יתברך, כשאים כל מגמתי בתורה ומצות, להלביש בהן כל עשר בחינותיה כנזכר לעיל. ובפרט במצות תפילה, לצעק אל ה' בצר לה מגלותה בגופי המשקץ, להוציאה ממסגר ולדבקה בו יתברך. וזו היא בחינת תשובה ומעשים טובים, שהן מעשים טובים שעושה כדי להשיב חלק ה' למקורא ושרשא דכל עלמין.

וזאת תהיה עבודתו כל ימיו בשמחה רבה, היא שמחת הנפש בצאתה מהגוף המתעב ושבה אל בית אביה כנעוריה בשעת התורה והעבודה, וכמאמר רז"ל, להיות כל ימיו בתשובה, ואין לה שמחה גדולה כצאת מהגלות והשביה. כמשל בן מלך שהיה בשביה וטוחן בבית האסורים ומגול באשפה, ויצא לחפשי אל בית אביו המלך. ואף שהגוף עומד בשקוצו ותעובו, וכמו שקתוב בזהר דנקרא משקא דחויא, כי מהותה ועצמותה של הנפש הבהמית לא נהפך לטוב לכלל בקדשה, מכל מקום תיקר נפשו בעיניו לשמח בשמחתה יותר מהגוף הנבזה, שלא לערב ולבלבל שמחת הנפש בעצבון הגוף.

ספר ישמח ישראל – יום ההילולא ערב ראש חודש שבט: ...שמחוייב כ"א ואחד מישראל להאמין בהקב"ה שמלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיני, ואף גם שאין בכחו להיות דבוק בד' בכל לבו מחמת חטאיו ופשעיו שגרמו מסכים המבדילים בינו לבין אביו שבשמים, אעפ"כ יאמין באמונה שלימה שהקב"ה ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, ומזה האמונה יבא לידי הידיעה

האמתית, ויזכה לתכלית הידיעה ולהיות דבוק בד'. ולפיכך מבואר בהאר"י שימים מהפרשיות האלו מסוגלים לתשובה על החטא הידוע, לפי שמאותו החטא נעשה האדם מגושם ומרוחק מהקב"ה, אעפ"כ בל יאמר נואש לנפשו ויעשה תשובה בכל יכולתו ויאמין בד' באמונה שלימה, ומזה האמונה השלימה יזכה לבא לידי תשובה האמתית ויזכה להיות דבוק בד':

... אבל באמת מה שלא שמעו אל משה הי' רק מקוצר רוח ומעבודה קשה, ופרש"י כאדם המיצר שנשימתו קצרה, והוא שישראל חשבו שהפנימיות והנשמה שלהם ג"כ קצרה, ולזה נעשו שפלים בעצמם שהרי הם עתה גרועים ושפלים מפעם הראשונה ששמעו אל דברי משה שהי' מאמר השי"ת וכש"נ (שמות ד', ל"א) ויאמן העם וישמעו, וכמו"ש בשם הרה"ק ר' אברהם משה זצללה"ה זי"ע (וכן הוא בס' בינה לעתים דרוש נ"ב) עה"כ (תהלים ל"ח, י') ד' נגדך כל תאוותי ואנחתי ממך לא נסתרה, ר"ל מודה אני ומכיר כי כל תאוותי הבאה מהנפש המתאוה הוא נגד רצונך יתברך, בהיותי מתאוה מה שלא ישר בעיניך, אכן גם אתה ד' רואה מקביל לזה ואין נסתר מנגד עיניך תוקף אנחתי וצערי ע"ז, כי נחמתי על אשר עשיתי ותמיד אני נאנח על התאוה הזאת, ונמצא שהדיבורים נכנסו ללבבות בני ישראל ופעלו אצלם שנעשו עי"ז שפלי רוח ונשברי לב וחזרו ללבך בכח קדושתם, וא"כ בא דבר וגו', וז"ש וידבר ויצום וגו', היינו שפרעה הי' בעל גאווה כמו"ש לי יארי ואני עשיתיני (יחזקאל כ"ט, ג') וישראל היו אז שפלים מאוד, ובכח שפלותם שבא מצד הקדושה יוכלו לבטל קליפת פרעה שהוא גאה מצד הס"א ר"ל ובזכות זה יזכו לגאולה, וזה שאמרה תורה ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ועי"ז נכנע לבם, וזה שלא שמעו ונכנע לבם הי' סיבה לגאולה, ואתי שפיר מה שאמר להן השי"ת וידעתם, אף שלא הי' באפשרות להן לידע וכנ"ל, כדי שיצמח מזה התכלית הנ"ל:

... כי צדיק נקרא המאמין באמונה שלימה, וכד"א (חבקוק ב', ד') וצדיק באמונתו יחי', והצדיק האמיתי אף שרואה החשכות ותוקף הדינים מ"מ הוא מאמין באמונה שלימה כי כל דרכיו משפט ואל אמונה הוא ואין עול, וכשראה מדה"ד כי משה רבינו ע"ה שהוא הצדיק האמיתי ואעפ"כ הקשה לדבר ולומר למה הרעותה לעם הזה, כאילו ח"ו איננו מקבל באהבה גזירת המקום ב"ה, ביקש לפגוע בו מדה"ד, וכשנסתכל הקב"ה שבשביל צער ישראל הוא מדבר, שעל עצמו סבר וקיבל עול כל הדינים שיעברו עליו, וכמו שאמר באמת לבסוף מחני נא (שמות ל"ב, ל"ב), רק שהוא מדבר בשביל כלל ישראל אשר אינם חזקים ודבקים כ"כ באמונתם כמוהו, ובתוך הצער והחשכות ידברו דברים שלא כהוגן ח"ו, ויהי' ח"ו אי כבוד נגד הקב"ה, נהג עמו במדה"ר, וזה ויאמר אליו אני ה', היינו להכלל ישראל תודיע שכל הדינים שנראה לעיניהם כדין וכחושך חלילה הכל הוא רחמים גמורים, כי כן מוכרח להיות סדר הגאולה, ויליף מברייתו של עולם, ברישא חשוכא והדר נהורא (שבת ע"ז ע"ב), בחי' העדר קודם להוי', וכשיפלו כל הקליפות יתגלה הפרי, כש"נ (שה"ש ב', י"ג) התאנה חנטה פגי', ותחזק לבבם שיאותו לקבל ע"ע החושך למען יוכלו לקבל אח"כ האור הגדול, וכש"נ (ו', ו') לכן אמור לבנ"י אני ה' וגו', היינו שכל הגלות והשעבוד הקשה הכל הוא רחמים גמורים:

~~~~~

ענין הבטחון ~ מסילת ישרים פרק ט' : עוד ממפסידי הזריזות הוא רוב הפחד וגודל המורא מן הזמן ותולדותיו, כי פעם יירא מהקור או מהחום, ופעם מהפגעים, ופעם מן החלאים, ופעם מן הרוח, וכן כל כיוצא בזה. הוא הענין שאמר שלמה עליו השלום (משלי כו, יג) אמר עצל שחל בדרך ארי בין הרחובות. וכבר גינו חכמים זכרונם לברכה המדה הזאת ויחסוה אל החטאים, ומקרא מסייעם דכתיב (ישעיה לג, יד) פחדו בציון חטאים אחזה רעדה חנפים, עד שאמר אחד מן הגדולים אל תלמידו בראותו אותו מתפחד, חטאה את (ברכות ס, א). אלא על זה נאמר (תהלים לז, ג) בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ רעה אמונה.

כללו של דבר, צריך שישים האדם את עצמו עראי בעולם וקבוע בעבודה, יתרצה ויסתפק בכל עניני העולם במה שמזדמן לו, ויקח מן הבא בידו, ויהיה רחוק מן המנוחה וקרוב למלאכה ולעמל, ויהיה נכון לבו בטוח בה', ולא יירא מתולדות הזמן ופגעיו.